

KAKO ANGLEŽI GLEDATO NA BALKAN

Tednik "London Calling" ki ga izdaja Britanska radijska družba, je prinesla v svoji številki za 14 - 20. okt. t.l. članek Bernarda Newmana, ki ga je kratkovalovna postaja BBC prenašala v svoji prekonoški oddaji. - Tržaški "Glas zaveznikov" ga je 15. t.m. objavil v celoti. Mi ponatiskujemo najbolj značilne odstavke.

"Balkan je zopet na dnevnem redu. Repričan sem, da prihaja čas, ko se bo pojavil v naslovih na prvih straneh listov. Pred nedavnim smo bili priče protestov ameriške in angleške vlade zaradi razpisanih volitev v Bolgariji. Prav takšen položaj zdaj dozoreva tudi v Romuniji....

NAJMANJ PO DVE OSVOBODILNI GIBANJI. Ko je izbruhnila druga svetovna vojna, so vse balkanske dežele upale, da se ji bodo izognile, toda druga za drugo so se zapletle v vojno. - Jugoslavija in Grčija na naši strani, Romunija, Bolgarija in Albanija na strani naših sovražnikov. Niso si tega želele: Romuni so nam naklonjeni, Bolgari ljubijo Ruse, toda bili so kot muhe v močniku.

Jugoslavija in Grčija sta doživeli strašne dneve pod nemško zasedbo: umori, ropanja in talci. V vseh balkanskih deželah smo videli gibanja narodnega odpora, na nesrečo, nikdar manj kot po dva v vsaki deželi. Nekateri so se borili junaško proti zavojevalcem, drugi so se borili prav tako junaško drug z drugim. To je skoraj bolj važno. Nekateri ljudje so bili presenečeni, ko so videli meseca decembra lanskega leta državljansko vojno v Grčiji. Toda, naj bo že kakor hoče, državljanska vojna je tam divjala tudi že prej.

Vedeli smo zelo dobro, da bo v času osvoboditve, ko bodo padli razni majhni diktatorji, v teh krajih velika zmešnjava.

MAJHNA SKUPINA KOMUNISTOV PRISLA NA OBLAST. V dobah zmešnjav se lahko prav majhna skupina, ki ve, kaj hoče - namreč oblast - polasti oblasti in jo drži v svojih rokah. To se je bilo zgodilo v vseh balkanskih deželah, razen v Grčiji. Tudi tam bi se to zgodilo, če bi ne bili mi posegli vmes. Tako imamo danes v vseh balkanskih državah vlade, ki jih upravlja komunistična stranka.

V trenutku osvoboditve je le majhno število ljudi vedelo, kaj pravzaprav hočejo. Diktatorji so prisilili opozicijo, da se je zatekla v podzemlje. Zdaj se je pojavila, bolj divja, kot kdaj koli prej. Lakota je zbrisala s površja razsodnost - človek s praznim želodcem ima redko kaj pametnega v glavi. Da bi bile stvari še slabše, smo videli še celo vrsto zasebnih vojska - cela vrsta političnih strank jih je imela.

"SODELOVANJE Z OKUPATORJEM". Toda v eni stvari so si bili edini - vsi so hoteli kaznovati svoje deželane, ki so sodelovali z Nemci. Toda, kdo je sodeloval? Na en ali drug način vsakdo, ki je opravljal svoje vsakdanje delo pod tujo zasedbo. Vsakega so mogli obtožiti, da je sodeloval z okupatorjem. Tako si lahko mislite, kaj se je zgodilo. Stranke, ki so prišle na oblast, so enostavno označile svoje politične nasprotnike kot sodelavce in jih postrelile. Tisoči in tisoči so padli - nekateri, ker so res sodelovali z Nemci, drugi, ker niso bili politično pravilno usmerjeni. Mogoče bi bilo še razumljivo, da je nova bolgarska vlada dala ustreliti mi-

nistrskega predsednika, ki je državo zapeljal v vojno, toda ista vlada je dala ustreliti tudi min.predsednika, ki je deželo pripeljal iz vojne in jo postavil na stran zaveznikov.

NEEDINOST MED ZAVEZNIKI GLEDE BALKANA. To niso lepe zadeve. Toda na to smo morali biti pripravljene - mi nismo imeli političnega načrta Združenih narodov za Balkan. Zdaj prihaja do izraza različnost pogledov. V Romuniji in na Bolgarskem imate vlade, ki jih je postavila Rusija popolnoma zakonito, v prvem trenutku, da bi skrbele za varnost vojaških operacij. Toda zdaj poskušajo, da bi se za vedno polastile oblasti. Tako je bolgarska vlada predlagala volitve. Vsak opazovalec bi vam že vnaprej lahko s popolno gotovostjo povedal njihov izid. Iz razumljivega razloga naj bi Bolgari glasovali samo za eno listo kandidatov, katere je zbrala vlada. Vrhu tega je vsak, ki ga je vlada označila za "kolaboracionista", izgubil pravo glasovanje.

Razen tega smo morali pogledati v oči še drugi stvari: kdaj namreč mi govorimo o demokratičnih volitvah, tedaj ne govorimo v istem jeziku z Rusi. Mi v Angliji ljubimo svobodne volitve, če se nam naša vlada ne dopade, tedaj se poslužimo pravice, da jo zamenjamo - kot smo pravkar storili. Od Bolgarov pa je vlada zahtevala, da jo enostavno postavijo nazaj na njeno mesto. Bolgarski volilci pod današnjimi pogoji tudi ne morejo nič drugega storiti. To je tisto, kar je mislil Ernest Bevin, ko je govoril o zamenjavi enega totalitarizma z drugim. Na podlagi britanskega in ameriškega predloga je nadzorna komisija za Bolgarijo priporočila odložitev volitev. Volitve so bile odložene, toda vprašanje se bo zopet pojavilo.

VLADE DIRIGIRANE PO KOMUNISTIH. Pri sosedih, v Romuniji imate tudi vlado, katero vodijo komunisti, katere pa mi ne priznamo, ker vemo, da ne predstavlja večine naroda. Čelo v Jugoslaviji vlada predlaga volitve po eni listi, z drugimi besedami, samo svoje kandidate. To bi se zgodilo tudi v Grčiji, toda tukaj smo mi zagotovili pravično ravnanje. Angleški, ameriški, francoski in opazovalci britanskih dominijonov bodo pazili, da bodo Grki tajno glasovali za tistega, za katerega bodo hoteli - pravtako kot smo navajeni pri nas. Na žalost, Rusi niso mogli sprejeti našega vabila, da bi prišli in pomagali.

Gotovo razumete, da vse te stvari nimajo nič skupnega s tem, ali je kdo za ali proti komunizmu. Če bodo svobodne volitve v Grčiji pokazale, da je večina za komunizem - tedaj vemo, kje smo. Toda, če bi Grkom rekli: vi morate dobiti komunistično vlado, če to hočete ali ne - to bi bila seveda druga zadeva.

Opazili ste, da sem uporabljal izraz "vlada, ki jo upravljajo komunisti". V objavljenih kandidatnih listah boste videli celo vrsto različnih strank. Komunistična ni mogoče niti najmočnejše zastopana - druge bodo nazivali: delavska stranka, kmetska stranka, ljudska stranka itd. Vse so precej podobne, ista stvar, toda to bi vas lahko zapeljalo, če bi ne vedeli, kako stvari stoje. Navadno so skupaj zlepljene pod kakšnim skupnim nazivom kot "Domovinska fronta".

V Bolgariji je med drugimi stvarmi še ena zelo zamotana zadeva. V ozadju volitev je bolgarski komunist, ki dela iz Moskve, Jurij Dimitrov. On je zelo bister človek, ima tudi junaško srce, ste ga že enkrat srečali: gotovo se spominjate, kako odločno se je držal pri razpravi zaradi požara Reichstaga! Pozneje je postal tajnik kominterne. Spet boste o njem slišali - na Bolgarskem. Toda poznamo še drugega Jurija Dimitrova, demokratskega voditelja, ki je bil dober prijatelj Vel. Britanije - tega so odrinili ljudje, ki so zdaj na vladi.

ENOTNOST MED ZAVEZNIKI - VAŽNA ZADEVA. Vsekakor lahko vidite, da bodo

te volitve, naj bo iz njih že karkoli prišlo, zelo važna zadeva. Balkan je kmetška dežela, 70% prebivalstva so majhni kmetje. Ljubijo svoje majhne koščke zemlje. Bolj ljubijo združništvo kot kolektivizacijo. Zaradi tega jih skrbijo volitve. Jaz sem prav tako zaskrbljen, toda na drug način. Enotnost med zavezniki je prav tako važna stvar v miru, kot je bila v vojni; bila bi prava nesreča, če bi se razbila na vprašanjih Balkana.

KAKO JE V BOSNI

Sarajevo, 15.IX.1945.

Jedro partizanov v Bosni tvorijo muslimani, ki so precej krvoločni. Njim so dorasli partizani Slovenci, ki so tako med pravoslavci kakor tudi med katoliškim prebivalstvom silno zasovraženi.

Zaradi nevzdržnega stanja pod sedanjim režimom so gozdovi v Bosni polnijo z ubežniki, kateri ojačujejo četniško organizacijo. Titova grozodejstva so zblížala katoliško in pravoslavno prebivalstvo Bosne, ki skupno s četniškimi odredi sestavlja takozvano križarsko vojsko. Namesto nekdanjih mrtvaških glav nosijo na šajkačah križe. Dijaška mladina, ki je bila odpuščena iz partizanske vojske, je namesto na domove odšla organizirano v gozdove. V samem Sarajevem je organizirana pomožna služba, v kateri okrog 6.000 žena dela za borce v gozdovih.

Mnogi Hrvati se že davno kesajo, ker so v letih okupacije tako grdo postopali s srbskim prebivalstvom. Na planini Romanija so bili najprej četniki, a potem so prišli partizani, ki so od tod 5.III.1945 prodrli v Sarajevo. Ti partizani so predstavljali drhal raztrganih in sestradanih, umazanih in ušivih razbojnikov, ki so takoj pričeli z ropanjem po zasebnih stanovanjih svojih političnih nasprotnikov.

Med ustaši poznana Tuburić in Boban sta baje tudi v šumi, kjer vodita borbo ustašev proti partizanom. Večino ustašev, ki se niso umaknili v gozdove, so partizani pobili, tako n.pr. pri Laškem okoli 20.000, v Hrastniku in Kočevskem rogu.

Pri umiku iz Bosne so partizani zajeli 120.000 nemških vojakov, ki jih zdaj čuvajo po taboriščih in tako slabo hranijo, da jih dnevno po 50 umre.

Pri Fojnici se nahajajo četniki in zato v to področje partizani prebivalstvu ne dovoljujejo pristopa. Četniki so tam požgali nekoliko hiš partizanskih družin. Partizani se ne upajo na svoje domove, ker se boje, da bi jih četniki odvedli v gozdove. Splošno mnenje je, da bo borba četnikov proti partizanom trajala, dokler bo kmet imel hrano ter jo mogel pošiljati v gozdove. Meščani oskrbujejo četnike s sanitetnim materijalom.

V Zenici je OZNA zaklala župnika in še dva katoliška vabo-
na. Iz protesta proti temu zločinu in kot demonstracijo proti sedanjemu režimu je katoliško prebivalstvo iz vseh okoliških vasi priredilo ogromno procesijo z več tisoč udeleženci.

Vzhodna Bosna je popolnoma prazna in pusta. Sarajevo je polno beguncev. Javno se v Sarajevu Tito (kakor tudi preje Pavelić ne) še ni prikazal.

Prebivalstvo se mora udeleževati partizanskih volitev in prireditev, ker sicer ne dobi živilskih nakaznic. Partizani vplivajo na volitve z grožnjami: "Kdor bo glasoval za kralja, ga bomo ponoči ubili."

V okolici Odžacev je v gozdovih 8. do 9.000 Nemcev. Četniki so na planini Romanija. Imajo nalogo ne pleniti in ne napadati vlakov ter z ljudmi lepo postopati.

Prebivalstvo v Jugoslaviji želi, da bi se Koroška priključila k Jugoslaviji, ker bo Titov režim itak spremenjen.

KANONIK ČEKADA V LJUBLJANI
je bil obsojen na 12 let zapora.

TUDI FRANCE BEVK, predsednik pokrajinskega narodno osvobodilnega sveta za Slovensko Primorje, je dvignil svoj glas proti pastirskemu pismu jugoslovanskih škofov. Jezi se pravzaprav na "Slovenskega Primorca", ki je to pastirsko pismo v celoti objavil, češ, da je hotel s to izjavo iznešene očitke prenesti tudi na Primorsko. Kot vsi drugi, tudi Bevk samo laže in zavija. Tole n.pr. "Dvajset mesecev sem bil v partizanih in stalno živel v družbi tako imenovanih "Brezvercev". Ves ta čas nisem slišal najmanjše besede ali opazke, ki bi mogla žaliti versko čustvo katkega kristjana." (Ti partizani so pa gotovo prišli z lune, da so se tako razlikovali od drugih.) Dalje Bevk dolži škofo, da so se zvezali z mednarodno reakcijo, ki dela proti Jugoslaviji: "Visokim duhovnikom se je že nekaj mesecev po osvobojenju zdelo potrebno, podpreti mednarodno reakcijo, ki in svojih zločinskih, koristolovskih nagibov ne mara nove Jugoslavije. S svojimi besedami hočejo namreč reči svetu: taka je nova Jugoslavija, ne dajte ji Primorske!"

PODPORE JUGOSLOVANOM V TUJINI.

Glas zaveznikov z dne 15.t.m. objavlja sledeče: "Z veljavnostjo od 1. oktobra t.l. bodo deležni podpore 30 Lir dnevno, ki jo dobivajo bivši zavezniški interniranci in politični konfiniranci, tudi biv. jugoslovanski vojni ujetniki, ki se zaradi svojega političnega prepričanja zaenkrat ne morejo vrniti v domovino. Te podpore, ki jo bodo po veljavnih predpisih prenehali izplačati 31. decembra t.l., če ne bo podaljšana, ne bodo prejemale ustaši, ker so vojni ujetniki sovražne dežele. Te določbe velja jo izključno za biv. jugoslov. voj. ujetnike in ne ukinejo ali izpreme ne prejšnjih določb, po katerih preneha izplačevanje podpor 1. dec. biv. italijanskim in tujim političnim internirancem in konfinirancem, vključno biv. jugosl. internirancem, kateri se zaradi svojega političnega prepričanja ne mislijo vrniti v domovino.

BRITANSKI URADNI KROGI so zanikali poročila iz sovjetskih vi-

rov, da so poljske čete bile pozvane, da z glšovanjem izrazijo svojo pripravljenost vrniti se domov ali da bi bil v ta namen dolben kakšen rok, v katerem bi se morale čete odločiti. Zastopnik je dalje izjavil, da so pripravljene pozivi, v katerih obveščajo poljske čete o možnosti vrnitve v domovino, o čemer se bodo lahko same izjavile. Povdarjajo, da ni bilo storjenega ničesar kar bi oviralo posameznike, da bi odgovorili z "da" ali "ne" tudi pozneje. Sovjetska agencija "Tass" je namreč poročala, da je bila poljskim četam dana samo 1 ura časa za premislek in še druge podobne neutemeljene vesti.

MIHAJLOVIČ NI V NEMČIJI. Brigadni general Edwin L. Siber, poveljnik obveščevalne službe pri amer. glavnem stanu v zasedeni Nemčiji, je zanikal poročila sovjetskih krogov, da je vodja jugosl. četnikov general Draža Mihajlovič na amer. zasedbenem področju kot vrhovni poveljnik jugosl. vojske.

JUGOSL. FIN. MINISTER SRETEN ZUJEVIČ je izjavil v volilnem govoru v Belgradu, da imata ostavki Šubašića in Šuteja edini namen povzročiti tuje vmešavanje v Jugoslaviji, ki ga želijo predstavniki reakcije doma in v tujini. Minister je dodal: "Toda ta načrt je propadel. Reakcionarjem je uspelo priobčiti v tujem tisku kak članek o neredih v Jugoslaviji, to je vse. Reakcija računa na tuje vlade, toda, obrnitev na tujo državo, čeprav prijateljsko in zavezniško, in jo zaprositi, naj bi posredovala s svojimi oboroženimi silami pri ureditvi notranjih zadev naše države, je dajstvo."

IZ SPITTALA so čeraj odpeljali vse Hrvate, verjetno v Italijo.

IZSILA JE DVOJNA ŠTEVILKA "SLOVENCA V TIROLAH" na 28 straneh. Segajte po njem. Stane 2.-- šilinga.

ALBIN (BINE) BIZILJ, biv. domobranec, naj se radi obvestila iz Ljubljane t a k o j javi osebno ali pismeno "Slovenski begunski pisarni: Peggez - Lienz"!

UMREL JE V LJUBLJANI dr. ing. Miroslav Kosal, univ. profesor.